

bronią masowego rażenia, Newsweek.pl, 21.03.2018 (dostęp 15.04.2019); H. Davies, *Ted Cruz Using Firm that Harvested Data on Millions of Unwitting Facebook Users*, TheGuardian.com, 11.12.2015 (dostęp 15.04.2019); European Data Protection Supervisor, *Opinion 3/2018: EDPS Opinion on Online Manipulation and Personal Data*, 19.03.2018; J. Horwitz, *Trump 2020 Working with Ex-Cambridge Analytica Staffers*, APNews.com, 15.06.2018 (dostęp 15.04.2019); M. Rosenberg, S. Frenkel, *Facebook's Role in Data Misuse Sets Off Storms on Two Continents*, NYTimes.com, 18.03.2018 (dostęp 15.04.2019).

CENTRUM ANALIZ PROPAGANDY I DEZINFORMACJI – pierwsza tego typu polska organizacja pozarządowa, w której centrum zainteresowania znalazły się → wojna informacyjna [t. 2] i → wojna psychologiczna [t. 2]. Idea fundacji, funkcjonującej od kwietnia 2017 r., polega na wzmocnieniu struktur społeczeństwa obywatelskiego nie tylko w Polsce, ale również w państwach sojuszniczych obszaru transatlantyckiego. Fundacja dąży przede wszystkim do podniesienia poziomu świadomości społeczeństw co do zagrożeń płynących z działań propagandowych i dezinformacyjnych charakterystycznych dla → wojny hybrydowej [t. 2], psychologicznej i informacyjnej. Działania fundacji skupiają się w głównej mierze na pracy nad polskim systemem odpowiedzi rozproszonej na ewentualne wrogie formy działania w → przestrzeni informacyjnej [t. 2]. Do istotnych celów centrum należy także działalność badawczo-analityczna, uwzględniająca współpracę z przedstawicielami środowiska naukowego, dziennikarskiego i eksperckiego. Organizacja publikuje analizy, komentarze, raporty, prognozy i rekomendacje bezpośrednio związane z zagadnieniami propagandy, dezinformacji i wojny hybrydowej. Zajmuje się również działalnością edukacyjną, zwłaszcza wśród dziennikarzy, na rzecz efektywnej i starannej weryfikacji przez nich informacji. Prowadzi aktywność na polu wydawniczym, organizuje konferencje, sympozja i debaty. W jej ofercie znajdują się też szkolenia, warsztaty i kursy. Podejmuje ona ponadto próby integracji działań i inicjowania współpracy krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych, środowisk eksperckich i dziennikarskich, sektora biznesowego i elit politycznych, a także instytucji rządowych i pozarządowych w obszarze szeroko rozumianych zagrożeń przestrzeni informacyjnej. Fundację założyli M. Kowalska oraz A. Lelonek, którzy zasiadają w zarządzie, pełniąc funkcje odpowiednio wiceprezesa i prezesa.

Na szczególną uwagę zasługuje ogólnopolski projekt zainicjowany w lutym 2019 r. przez centrum dzięki wsparciu National Endowment for Democracy – „Zwiększanie zdolności polskiego społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania dezinformacji”. Pierwszy jego etap projektu na zbadaniu, z jakimi wyzwaniem w zakresie bezpieczeństwa informacyjnego mierzą się na co dzień mieszkańcy poszczególnych 16 miast wojewódzkich. Po pierwsze, badanie ma polegać na serii wywiadów środowiskowych z miejscowymi przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w celu uzyskania niezbędnej wiedzy na temat lokalnej charakterystyki problemów. Po drugie, istotna jest integracja regionalnych podmiotów, które działają na rzecz przeciwdziałania zewnętrznym zagrożeniom informacyjnym. Główny cel inicjatorów projektu stanowi uzyskanie odpowiedzi na pytanie o to, w jaki sposób miejscowi przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego rozumieją problem dezinformacji oraz jakie są ich potrzeby i możliwości w zakresie przeciwdziałania tym procesom. Realizatorzy projektu będą się spotykać w poszczególnych miastach wojewódzkich z przedstawicielami miejscowych społeczności, którzy zajmują się lub potencjalnie mogliby się zajmować tematem projektu (dziennikarzami, naukowcami, reprezentantami organizacji non profit i samorządowcami). Wspomniane wizyty mają na celu przede wszystkim zidentyfikowanie możliwości polskiego środowiska zajmującego się monitorowaniem i analizowaniem zagrożeń informacyjnych, poznanie specyfiki lokalnych problemów i potrzeby ich artykułowania, zidentyfikowanie grup podatnych na wpływ oraz przykładowych kampanii (dez)informacyjnych w danym regionie; określenie słabych punktów regionalnych systemów reagowania na przypadki zewnętrznego oddziaływania informacyjnego; wymianę doświadczeń eksperckich i wiedzy oraz wskazywanie niezbędnych rekomendacji w tym zakresie, a także wzmocnienie współpracy pomiędzy centrum i przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w poszczególnych regionach Polski. Projekt jest nadal realizowany, a sami pomysłodawcy wierzą, że wyniki badania staną się kluczowym punktem do zrozumienia potrzeb i problemów społeczności lokalnych w zakresie dezinformacji.

Julia Anna Gawęcka

Dezinformacja w sieci, KSOIN.pl (dostęp 2.04.2019); *Fundacja Centrum Analiz Propagandy i Dezinformacji*, KRS-pobierz.pl (dostęp 2.04.2019); M. Kowalska, A. Lelonek, *Raport: Jak budować odporność społeczną w przestrzeni informacyjnej i cyberprzestrzeni: przeciwdziałanie propagandzie i dezinformacji*, Fundacja Centrum Analiz Propagandy i Dezinformacji, październik 2017, *O dezinformacji na marginesie Warsaw Security Forum*, 29.12.2018, Pulaski.pl (dostęp 2.04.2019); *O Fundacji*, CAPD.pl (dostęp 2.04.2019).

CENTRUM DOSKONALENIA OBRONY PRZED CYBERATAKAMI (Cooperative Cyber Defense Centre of Excellence, CCDCOE) z siedzibą w Tallinie pełni funkcję think tanku Paktu Północnoatlantyckiego, a jego główne zadanie stanowi prowadzenie interdyscyplinarnych badań nad → c y b e r b e z p i e c z e ń s t w e m, a także ćwiczeń oraz szkoleń edukacyjnych i doskonalących w tym obszarze. Misją centrum jest rozwój zdolności obronnych, współpracy i wymiany → i n f o r m a c j i między członkami Sojuszu i jego partnerami w dziedzinie bezpieczeństwa cybernetycznego.

Funkcja NATO w obszarze cyberobrony ma charakter dychotomiczny. Pierwszym celem jest zabezpieczenie własnych sieci, zgodnie z założeniami przyjętymi na zakończenie obrad szczytu, który odbył się w Walii w 2014 r. Sojusz musi sprawić, by systemy teleinformatyczne, z których korzysta podczas realizowanych operacji, były skutecznie chronione przed zagrożeniami pochodzącymi z → c y b e r p r z e s t r z e n i. Drugim celem NATO w obszarze cyberbezpieczeństwa jest wspomaganie swoich członków w rozbudowie ich własnych zdolności i potencjału. Służy temu dwuletni proces ustalania celów zbiorowej cyberobrony, które muszą zaakceptować wszyscy członkowie Sojuszu, co w konsekwencji pozwala na tworzenie wspólnej strategii w zakresie cyberobrony. Efekty realizacji tak ustalanych celów są w sposób ciągły audytowane. Procesom tym towarzyszy szeroka oferta w zakresie edukacji i praktycznych ćwiczeń prowadzonych przez akredytowane przez NATO Centrum Współpracy i Doskonalenia w zakresie Cyberobrony. Przyjęło ono założenie, że każda sieć jest tak silna, jak jej najsłabsze ogniwo. Stąd bezpieczeństwo Sojuszu oraz jego zdolność do bieżącego wykonywania uzgodnionych celów w zakresie obrony zbiorowej, zarządzania kryzysowego oraz bezpieczeństwa bazującego na wzajemnej współpracy w znacznej mierze uzależnione są